

Waarom hebben zoveel mensen een kinderwens?

Geen rammellende eierstokken

De meeste mensen stichten een gezin. Is dat logisch? Niet als je rationeel de voors en tegens op een rijtje zet. De bewust kinderloze Lotte Stegeman (40) zoekt antwoord op de vraag waarom we kinderen willen. Een zware bevalling, zo blijkt.

TEKST LOTTE STEGEMAN / FOTO'S ZOË NOBLE

“Ik denk niet dat je alles kunt hebben. Je moet kiezen. Ga voor geluk, zeg ik dan. Je hebt maar één leven

De foto's bij dit artikel zijn afkomstig van de website Wearechildfree.com, waarop bewust kinderloze vrouwen hun motivatie delen met de rest van de wereld. De site is opgezet door de Britse fotografe Zoë Noble en haar schrijvende echtgenoot James Glazebrook. Zij kozen zelf ook bewust voor een kinderloos bestaan.

Ik heb geen sterke kinderwens. Geen heimelijk verlangen als ik naar de kinderen van mijn vrienden kijk. Niks van dat alles. Mijn biologische klok tikt niet, mijn eierstokken rammelen niet. Had ik nou een man die ons gezin graag zou uitbreiden, dan had ik onder zijn druk kunnen zwichten. Maar hij heeft al een dochter en zit niet te wachten op een tweede, hoe leuk die eerste ook is. Hij liet aan mij de keus, die door mijn defecte klok volledig gebaseerd is op ratio. Ik kan niet zeggen dat ik nooit getwijfeld heb. Tussen grofweg mijn 35ste en 40ste, toen mijn vrienden massaal aan gezinsuitbreiding deden, spookte het bijna dagelijks door mijn hoofd. Moet ik ook overstag? Ga ik spijt krijgen? Doe ik het om de goede redenen niet? Waarom moet ik eigenlijk redenen hebben het niet te doen? Hoe meer ik erover las, praatte en dacht, hoe onlogischer het voor mij werd om zomaar wél voor nageslacht te kiezen.

Geen goed nieuws

Er zijn enorm veel op ratio gebaseerde redenen om geen kinderen te nemen. Zo blijkt uit onderzoek dat ze je relatie, portemonnee, nachtrust en carrière eerder kwaad dan goed doen. Ook lijkt je er niet wezenlijk gelukkiger van te worden. En een nog veelomvattender bezwaar: waar voortplanting vroeger een noodzakelijk goed was om niet uit te sterven, is het nu juist een bedreiging voor het voortbestaan van onze soort.

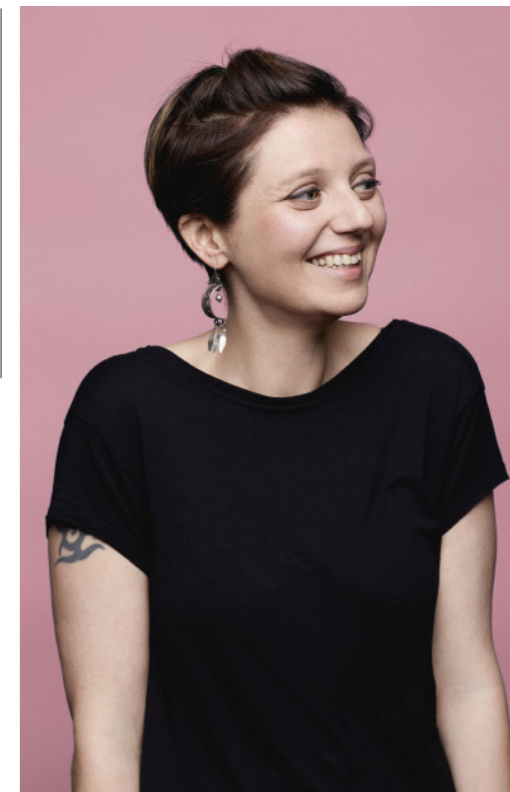
Het aantal mensen op aarde groeit rap, over dertig jaar zijn we met negen miljard. Denk eens aan ons aandeel in de klimaatverandering, met gevolgen als voedseltekorten, onleefbare woongebieden en de biodiversiteit die onder druk staat. Nee, zoveel exemplaren van onze diersoort, dat is geen goed nieuws. Toch moet de vrouw die niet kiest voor kinderen vaak uitleggen waarom niet. Niet alleen aan de omgeving, maar ook aan zichzelf. Ze wijkt immers af. Waarom

“Ik heb nooit een kind gewild. Ik zag het als kansen vergooien, een beperking van mijn vrijheid

stellen zo weinig mensen die andere, misschien wel veel logischer vraag: waarom willen we wél kinderen?

Willen dieren nageslacht?

Is het soms een dierlijke oerdrijf die ervoor zorgt dat een ruime meerderheid van ons zich voortplant? Gedragsbioloog Patrick van Veen is expert op het gebied van oergedrag bij primaten: mensen en apen. 'We weten veel over

hoe voorplanting werkt in de dierenwereld', vertelt hij. 'Als je dieren bij elkaar zet, dan weet je dat er op een gegeven moment gepaard wordt.' Bij niet-mensen komt van seks automatisch nageslacht, simpel. Maar dat dieren seks hebben omdat ze zich zo nodig willen voortplanten, lijkt de wetenschap tegen te spreken. Van Veen: 'In sommige opvangcentra voor in beslag genomen chimpansees zorgt men dat de dieren geen baby's kunnen >

Op weg naar het einde?

Alleen in delen van Afrika groeit de bevolking. Elders op de wereld stabiliseert hij meestal. Dit wil niet zeggen dat er niks aan de hand is. Blijft de broeikasgasuitstoot in welvarende landen hoog, dan kan ook een kleine bevolkingsgroei grote gevolgen

hebben. 'Blijven leven zoals we nu doen, is het recept voor een ramp', oordeelt filosoof Peter Singer. Primaten-expert Patrick van Veen: 'Mensen denken niet aan de lange termijn.' Dreigende overbevolking is zelden een reden om niet te reproduceren. 'Als wij geen rem beden-

ken, dan ontstaat hij biologisch. Er zullen ziektes uitbreken.' Hoe dramatisch het is als de mensheid zijn eigen explosieve groei niet overleeft? 'De natuur herstelt zich. Maar een eind aan de mensheid zou akelig zijn voor mensen die wél kinderen hebben.'

Zeggen dat je geen behoefte aan kinderen hebt, is afwijkend. En wat afwijkt, moet je uitleggen

maken, maar wel seks kunnen hebben.' Vrouwtjes zijn er soms aan de pil, en sommige mannetjes zijn gesteriliseerd. 'Je ziet daar dat apen zonder kleintjes geen afwijkend gedrag vertonen, en zich hetzelfde ontwikkelen als andere chimpansees. Dat zou het idee van een oerdrift tot voortplanten onderuithalen. Maar dat seks een oerdrift is, zoveel is wel zeker.'

Seks willen we allemaal

Wat die oerdrift betreft onderscheidt de diersoort *Homo sapiens* zich niet van

Ik leef, daar wil ik me op focussen. Als dat egoïstisch is, zie ik dat niet per se als iets negatiefs

alle andere: seks willen we allemaal. Evolutionair gezien is dat ook handig, want er komen dus kinderen van. In veel arme gebieden geldt dat nog steeds. Dat verklaart waarom de bevolkingsstijging de komende decennia vooral in Afrika zal plaatsvinden. De Australische filosoof Peter Singer schrijft momenteel met twee collega's een boek over het thema overbevolking, vertelt hij via Skype. 'Je ziet de geboortecijfers ook in Afrika nu een beetje dalen, maar bij lange na niet zo sterk als in de rest van de wereld. Er zijn daar nog altijd veel mensen die geen toegang hebben tot anticonceptie, of die religieuze of culturele overwegingen hebben om niet aan geboortebeperving te doen.'

In verreweg de meeste landen buiten het Afrikaanse continent geldt dat onlosmakelijke verband tussen 'seks' en 'nageslacht' niet meer. Dat hebben we te danken aan anticonceptiemiddelen, die sinds het eind van de jaren zestig van de vorige eeuw breed beschikbaar zijn. Dat had direct al gevolgen: vrouwen

kregen steeds later kinderen en het gemiddelde aantal per gezin daalde. Dat lijkt wederom te bewijzen dat 'seks' een sterkere oerdrift is dan 'nageslacht krijgen'. We willen ook graag seks zonder dat er kinderen van komen. En veel mensen houden het aantal beperkt tot een of twee, vaak uit rationele overwegingen, zoals de hoge kosten.

Baby door kuddegedrag

Neem niet weg dat nog altijd tachtig procent van de Nederlandse vrouwen en zo'n 75 procent van de mannen minstens één kind krijgt. Waarom? Singer ziet de kinderwens als deels *nature* (aangeboren), deels *nurture* (bepaald door opvoeding en omgeving). 'Een individu is geprogrammeerd om zijn genen door te geven, want doet hij dat niet, dan sterft zijn familie uit.' Dat zou verklaren waarom mijn vrienden desgevraagd overwegingen noemen als 'ik wil iets van mezelf doorgeven' en

verteld: jij gaat later baby's baren.' We groeien op met het idee dat dit de meest voor de hand liggende route is. 'Of je nou naar de biologie of de filosofie kijkt, overal geldt hetzelfde: waar mensen een hekel aan hebben, is afwijkend gedrag', zegt Van Veen. 'Zeggen dat je geen behoefte aan kinderen hebt, is afwijkend. En wat afwijkt, moet je uitleggen. Onze diersoort heeft nu eenmaal taal als middel. Een kinderloze vrouw in een groep chimpansees heeft gewoon

opgroeien zonder dat ze zich bewust zijn van het feit dat er zoiets bestaat als kinderen maken', fantaseert hij. 'En dan moet je wel ook iets in hun water doen, waardoor vrouwen niet zwanger raken, want seks zullen ze blijven hebben.' Dertig jaar later zou hij ze dan vragen of ze een kinderwens hebben. 'Het kan zijn dat mensen je dan heel raar aankijken. Kinderwens? Eh, wat is dat?' psychologie@quest.nl

19%
van de Nederlandse vrouwen
is kinderloos. Meer dan de helft
heeft daar vrijwillig voor gekozen

BRON: CBS

Plussen en minnen

Elk nadeel heeft zijn voordeel. Dat geldt ook voor het krijgen van kinderen. Twijfel je? Wellicht heb je wat aan deze plussen en minnen:

+ Goed voor je ouderdagvoorziening

Bijna tachtig procent van de ouderen in een verpleeg- of verzorgingshuis heeft (klein)kinderen, die gemiddeld eens per week langskomen (Sociaal en Cultureel Planbureau). Hulp of bezoek van vrienden krijgen oudere bewoners veel minder. Uit een onderzoek van seniorenorganisatie KBO-PCOB (2019) bleek dat senioren met kinderen hun sociale leven met een 7,6 een significant hoger cijfer geven dan die zonder kinderen. Die kwamen niet verder dan een 7,1.

- Slecht voor je portemonnee

Volgens cijfers van het NIBUD is een tweoudergezin aan één kind gemiddeld vijftien procent van het besteedbaar inkomen kwijt. Voor twee kinderen is dat 25 procent. Moet je je kind alleen opvoeden, dan kost dat je meer: ongeveer 23 procent van dat inkomen. Bij twee kinderen stijgt dat naar 31 procent.

+ Goed voor je bloeddruk

In 2010 koppelden onderzoekers van de Amerikaanse Brigham Young University 200 getrouwde mannen en vrouwen 24 uur aan een bloeddrukmonitor. Ze ontdekten dat koppels met kinderen (met name de moeders) een significant lagere bloeddruk hadden dan kinderloze koppels. Zingeving en een wezenlijk doel kunnen zorgen voor betere gezondheid, aldus de onderzoekers.

- Slecht voor je voetafdruk

De Amerikaanse bio-ethicus Travis Rieder schreef in een essay in 2017 dat een kind krijgen een van de ergste dingen is die je kunt doen voor het klimaat, vooral als je welvarend bent. Ter illustratie: door één kind minder op de wereld te zetten, bespaar je jaarlijks 23.700 tot 117.700 kilo CO₂-uitstoot. Ter vergelijking: een leven zonder auto scheelt je op jaarbasis 1000 tot 5300 kilo CO₂. Met een veganistisch dieet win je 300 tot 1600 kilo.

We willen ook graag seks zonder dat daar kinderen van komen

'ik wil graag voor iemand zorgen'. Tot zover *nature*. Maar *nurture* speelt volgens Singer misschien wel een grotere rol. 'Er zijn veel culturen waarin kinderen krijgen gezien wordt als een belangrijke missie. In sommige culturen is de reden bovenal economisch. En vooral voor mannen is het ook een teken van succes om kinderen te hebben. Zo krijg je culturele druk.' Van Veen vermoedt dat een kinderwens ook hier vooral het gevolg is van 'sociaal kuddegedrag'. Het is domweg de norm je wel voort te planten. 'Van jongs af aan wordt aan meisjes

een andere rol. Daar worden verder geen woorden aan vuil gemaakt.'

Kinderwens, wat is dat?

Omdat er aan mijn wikken en wegen ooit een einde moest komen, besloot ik jaren geleden al: uiterlijk op mijn veertigste verjaardag hak ik de knoop door. Zo geschiedde, afgelopen oktober. Met een tafel vol vrienden proostte ik op het feit dat ik bewust kinderloos blijf. Ik heb simpelweg te weinig goede redenen om er wel aan te beginnen. En misschien wijk ik daarmee af van de huidige norm, het lijkt er wel op dat die in beweging is. Mijn conclusie: het krijgen van kinderen komt voort uit de combinatie van seksdrift en het volgen van de norm. Het is niet per se een oerdrift van de mens. Is dat een goede samenvatting? Van Veen: 'Het is volkomen onethisch, dus het zal nooit gebeuren, maar wil je daar echt antwoord op hebben, dan moet je een groep mensen vanaf baby af aan laten

Als ik mensen vertel dat ik geen kinderen wil, denken ze dat ik ze haat